

Charakteristika okresu Prostějov

Prostějovský region leží v samotném srdci Moravy. Rozprostírá se na jihozápadě Olomouckého kraje. Na východě sousedí s okresem Přerov a na severu s okresem Olomouc. Na jihu má okres Prostějov společnou hranici s okresem Kroměříž ze Zlínského kraje a okresem Vyškov z Jihomoravského kraje, na západě má společnou hranici s okresy Blansko z Jihomoravského kraje a Svitavy z Pardubického kraje.

Celkovou **rozlohou 770 km²** se okres Prostějov řadí na čtvrté místo mezi pěti okresy Olomouckého kraje. Na celkové ploše Olomouckého kraje se okres Prostějov podílí 14,6 %. Z celkové rozlohy zaujímá zemědělská půda 69,9 %, podíl orné půdy na celkové rozloze je 61,3 % (orná půda se podílí na zemědělské půdě 87,8 %). Lesní pozemky tvoří 19,5 % z celkové výměry a nezemědělská půda činí 30,1 %.

Prostějovsko patří do **oblasti teplé s mírnou zimou**. Teplotní poměry jsou dány nízkou nadmořskou výškou a horskou hradbou Jeseníků ze severu. Přes Prostějov, nebo v jeho těsné blízkosti tečou říčky Hloučela a Romže. Hloučela pramení na Dražanské vrchovině, Romže pramení u obce Džbel na Konicku a východně od Prostějova se spojuje s Hloučelou.

Prostějovský okres je tvořen **97 obcemi**, z toho **5 městy** (Konice, Kostelec na Hané, Němčice nad Hanou, Plumlov, Prostějov) a **6 městysy** (Brodek u Prostějova, Dražany, Kralice na Hané, Nezamyslice, Protivanov, Tištín). Začátkem roku 2003 zanikly okresní úřady a samosprávné kraje se od té doby pro účely státní správy dělí na **správní obvody obcí s rozšířenou působností** (Konice, Prostějov), ty dále na **správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem** (Konice, Němčice nad Hanou, Prostějov). K 1. červenci 2006 vznikla v okrese Prostějov **obec Držovice**, která se oddělila od Prostějova. V 97 obcích **okresu Prostějov** mělo své trvalé bydliště necelých **110 tisíc obyvatel**.

Největším městem prostějovského okresu a třetím největším městem kraje je **Prostějov s necelými 45 tisíci obyvateli**, jehož historické jádro je vyhlášeno památkovou zónou. Město Prostějov se může pyšnit řadou památek. Jednou z architektonických dominant Prostějova je **Národní dům**, postavený v rozmezí let 1905-1907. Dominantou centra města je **nová radnice s 66 metry vysokou věží**. Nad arkýřem dominuje **orloj**, který ukazuje kalendářní měsíce v roce, postavení měsíce a slunce na obloze. Návštěvníci Prostějova by si neměli nechat ujít prohlídku prostějovského **zámku** na Pernštýnském náměstí, kostel Povýšení sv. Kříže, Morový sloup se sochou P. Marie, rodný dům Jiřího Wolкера, barokní kostel sv. Jana Nepomuckého, farní kostel sv. Petra a Pavla a kostel sv. Cyrila a Metoděje. Prostějov je rodištěm mnoha významných osobností, např. mistra české gotiky Matěje Rejska, filozofa Edmunda Husserla, malíře Aloise Fišárka, vynálezce akademika Otto Wichterle a zejména básníka Jiřího Wolкера. V červnu se v Prostějově koná **Wolkerův Prostějov** – celostátní festival poezie s tradicí založenou již v roce 1957, pojmenovaný podle básníka a prostějovského rodáka Jiřího Wolкера.

Městu **Prostějovu** se od nepaměti přezdívalo **město elegance a módy**. 27. 3. 1390 byl Prostějov povýšen na město tím, že mu byla udělena výsada pořádání výročního trhu, ve městě působili řemeslníci jak textilních profesí - soukeníci a tkalci, tak i pekaři, byly zde masné krámy, mlýny, lázně a také se vařilo pivo. Nejvýznamnějším řemeslným odvětvím od 16. století zůstávalo soukenictví. Prostějovští soukeníci nevyrobili pouze pro místní potřebu, ale vyváželi sukna až do Uher. Silnou skupinu tvořili také tkalci, ale rozvíjela se i další řemesla, jako krejčovství a kožešnictví. Rozvratu cechů za třicetileté války využili židovští obchodníci k ovládnutí textilního, oděvního a kožešnického obchodu. To zosťovalo jejich konflikt s měšťany. Tyto spory se táhly přes sto let. Prostějov zažíval velmi hlubokou krizi, kterou ještě podtrhl v roce 1697 obrovský požár.

V 18. století žilo město opět poklidným životem, úrodné zemědělské zázemí určovalo výrobu ve městě, stále dominovala odvětví sladovnictví, pivovarnictví, lihovarnictví a v první polovině 19. století také cukrovarnictví a rozvíjelo se tkalcovství. Na počátku 50. let Mořic Mandl se svými syny založil první dílnu na výrobu oděvů. Podnik velmi dobře prosperoval, a tak Mandlové otevřeli v roce 1858 v Prostějově konfekční továrnu. Tito vídenští židovští podnikatelé zavedli do města poprvé šicí stroje. Na konci 19. století se Prostějov podílel třetinou oděvní výroby na celkové produkci v Rakousku-Uhersku. Na přelomu století se začal rychle rozvíjet obuvnický a kožedělný průmysl. V roce 1945 bylo v Prostějově 175 konfekčních podniků a živností. V 80. letech se rozšířená výroba oděvů koncentrovala v n.p. Oděvní průmysl a postupně došlo k vytvoření největšího konfekčního podniku u nás, který se rozrůstal a zajišťoval 80 % veškeré oděvní výroby v Čechách a na Moravě. Sloučením několika menších provozoven výrobců kožené galanterie a obuvi byl v roce 1949 vytvořen n.p. Gala. Od roku 1990 docházelo k zásadním změnám v důsledku privatizace, restitucí a vzniku tržního prostředí v oblasti průmyslu. V současné době se Oděvní podnik Prostějov potýká s existenčními problémy.

Nejenom v Prostějově najdeme spoustu zajímavých míst, ale v celém okrese můžeme navštívit kulturní či přírodní pozoruhodnosti. 8 kilometrů od Prostějova se nachází město **Plumlov**, známé především zámekem a přehradou. **Plumlovský zámek** byl postaven v letech 1680 - 1690 Janem Adamem z Lichtenštejna. V roce 1994 zámek přešel do majetku Plumlova, který na něm zahájil nejnnutnější opravy. Nyní se kromě prohlídek na zámku pořádají různé kulturní akce jako koncerty,

divadelní představení, předvádění historických legend, svatby nebo noční prohlídky. Další dominantou Plumlova je **Plumlovská přehrada** vybudovaná v letech 1913-14 a v letech 1921-32. Přehrada slouží převážně k rybolovu a rekreačnímu vyžití obyvatel blízkého města.

Dalším z pěti měst v okrese je město **Konice**, které se nachází v severní části okresu asi 23 km od Prostějova. Region Konicka se rozprostírá v malebné krajině mírně zvlněných úbočí Dražanské vrchoviny s protékající říčkou Romží. Uprostřed této hornaté krajiny můžete navštívit Přírodní park Kladecko se dvěma přírodními rezervacemi, několika přírodními památkami a vzácnou květenou. Okolí Konice leží na rozhraní spojující Moravu s východními Čechami. Název města Konice je odvozen od stájí, které sloužily k odpočinku koní při obchodních cestách do Čech. Nejznámější památkou v Konici je **zámek** v barokním stylu. V současnosti zámek slouží pro potřeby města jako umělecká škola, obřadní a koncertní síň. Koncerty se pravidelně konají ve velkém zámeckém sále, který se vyznačuje mimořádnou akustikou. Konice pravidelně pořádá, vždy 3. neděli v měsíci červnu, Žváčkův festival dechových hudeb, který se koná na počest hudebního skladatele a hanáckého rodáka Antonína Žváčka. Dále tradiční pouť či Vánoční trhy zakončené velkolepým ohňostrojem (poslední sobota před Štědrým dnem).

Město **Kostelec na Hané** je železničním uzlem v okrese, kde se trať rozděluje na dva směry, a to spojení Prostějova a obce Chornice z okresu Svitavy v Pardubickém kraji a trať vedoucí z Prostějova do obce Červenka z okresu Olomouc. Město se nachází na východním úpatí Dražanské vrchoviny po levé straně Hornomoravského úvalu a ze severu je chráněno masivem Velkého Kosíře. Do Kostelce na Hané jezdil ve svých 27 letech básník Petr Bezruč za svým bratrem; později, na sklonku svého života, v městečku žil. Jeho vztah k Hané se připisuje právě těmto cestám do Kostelce. V Kostelci můžeme navštívit Pamětní síň Petra Bezruče.

Poslední obcí v okrese, která má přidělený statut města, jsou **Němčice nad Hanou** ležící na břehu říčky Hané. Ve městě se nachází mnoho církevních památek (Kostel sv. Maří Magdalény, Socha sv. Judy Tadeáše, Socha sv. Jana Nepomuckého, Mariánský sloup a mnoho dalších). Roku 1970 byly Němčice nad Hanou povýšeny na město a staly se centrem kulturního života, školství, zdravotních služeb, úřadů, obchodů a pracovních příležitostí pro jižní část okresu Prostějov.

V prostějovském okrese jsou ojedinělé **lázně** s allkalicko-sirnatými prameny nacházející se v obci **Skalka**. Prameny jsou využívány k léčebným koupelím a pitným kúrám, jejich příznivý účinek se projevuje především při léčbě revmatických chorob, cukrovky, poruch trávení, tvrdnutí jater, problémy se štítnou žlázou a podobně.

Prostějovsko je bohaté na přírodní zajímavosti. Okres je tvořen z poloviny úrodnou rovinou Hané a z poloviny zvlněnou Dražanskou vrchovinou. Říčky a potůčky, které jej protínají, dotvářejí malebnou atmosféru tohoto místa.

Za návštěvu stojí **zámek Čechy pod Kosířem** spjatý se jménem malíře Josefa Mánesa. Prohlédnout si můžeme Mánesovu výstavní síň či neogotický skleník. Zámek je obklopen jedním z nejlépe udržovaných parků na Moravě, na ploše 20 ha zde roste přes 200 druhů keřů, jehličnatých a listnatých stromů. V blízkosti se rozprostírá přírodní park Kosíř s nejvyšším vrcholkem Hané, **Velkým Kosířem (442 m. n. m)**, přezdívaným "Hanácký Mont Blank". Na vrcholu kopce je mohyla na památku Františka Palackého. K pěším túrám i cyklistickým výletům na horských kolech je vyhledávaná a turistickými značkami značená **Naučná stezka Velký Kosíř**.

Mimo Kosířska můžeme na Prostějovsku obdivovat chráněné rostliny a živočichy ve **3 národních přírodních památkách, 31 přírodních památkách a 13 přírodních rezervacích**. Na Prostějovsku je evidováno **27 památných stromů**. Minulost nám připomínají z dávných dob dochované větrné mlýny v obcích Suchdol, Hačky a Přemyslovice.

Sportovně ladění obyvatelé či návštěvníci regionu mají možnost širokého spektra vyžití. Prostějovem prochází mezinárodní cyklotrasa „Jantarová stezka“ a je zde vybudovaných mnoho cyklostezek hojně využívaných jak cyklisty, tak in-line bruslaři. K aktivnímu odpočinku i relaxaci slouží na mnoha místech okresu sady, lesoparky, víceúčelové sportovní haly, bowlingová centra, aquaparky, bazény, tenisové areály a podobně. Přímo ve městě Prostějov si na své přijdou zejména příznivci tenisu, k dispozici mají víceúčelovou halu s 21 tenisovými kurty, krytou tenisovou halu s bowlingem a squashem. Zalyžovat si mohou zejména rodiny s dětmi v menších lyžařských areálech v obcích Kladky za městem Konice a Malé Hradisko u obce Protivanov.

Společenský život v regionu je po celý rok již po generace spojen s obyčejí a lidovými tradicemi (místní hody, vodění medvěda a pochování basy, velikonoční pomlázka či vánoční tradice).

Tradičními regionálními gastronomickými výrobky Prostějovska jsou např. oblíbený **plíšňový sýr Niva** (vyráběný v obci Otinoves), **Prostějovská Starorežná** (vyráběná od 2. poloviny 17. století podle tradičních receptur v Palírně u Zeleného stromu Prostějov) a jiné lihoviny, **cukr** z cukrovaru Vrbátky. Tyto výrobky jsou označeny značkou KLASA, jedná se o značku kvality, kterou uděluje Ministerstvo zemědělství. Plíšňový sýr **Niva Extra** se stala jedním z pěti oceněných výrobků v celém Olomouckém kraji a může se pyšnit titulem **Regionální potravina**.

Zdroje dat: www.czso.cz; www.nature.cz; www.mestopv.cz, www.eklasa.cz, www.eagri.cz